

רופאים וטרינרים בישראל

כתיבה: ד"ר רוני בלנק | אישור: שלי לוי, ראש צוות

תאריך: י"ב בטבת תשפ"ב, 16 בדצמבר 2021

עריכה לשונית: מערכת דברי הכנסת

סקירה

תוכן העניינים

1.....	תמצית.....	
3.....	מבוא.....	
5.....	לימודי רפואה וטרינרית.....	1.
7.....	בחינת רישוי.....	2.
9.....	בעלי הרישיון לעסוק ברפואה וטרינרית.....	3.
10.....	מומחיות ברפואה וטרינרית.....	4.
13.....	וטרינרים מועסקים.....	5.
16.....	האם קיים מחסור ברופאים וטרינרים בישראל?.....	6.

תמצית

מסמך זה נכתב לבקשת חברת הכנסת לימור מגן תלם ועניינו **רופאים וטרינרים בישראל**. במסמך נציג את הליך ההכשרה והרישוי של רופאים וטרינרים בישראל, לרבות רופאים שלמדו מחוץ לישראל, וכן נתונים על בעלי הרישוי לעסוק בתחום זה בישראל. לאחר מכן נציג את תהליך ההתמחות ברפואה וטרינרית ונתונים על מספר הרופאים המומחים, ולבסוף נדון בשאלה אם יש מחסור ברופאים וטרינרים.

לימודי רפואה וטרינרית בישראל נמשכים ארבע שנים, ויכולים להתקבל אליהם בעלי תואר ראשון מכמה תחומים. אפשר ללמוד רפואה וטרינרית רק בבית הספר לרפואה הווטרינרית ע"ש קורט שבאוניברסיטה העברית, שבו לומדים בסך הכול 240 סטודנטים (60 בכל שנה). במסמך נדונה השאלה אם היקף זה מספק או לא. כדי לעסוק בתחום בישראל, בוגרי הלימודים בישראל נדרשים לקבל רישיון מהשירותים הווטרינריים במשרד החקלאות, ומי שלמד בחו"ל מחויב בעמידה בבחינת רישוי. בשנים 2018-2021 עמדו בבחינת הרישוי בהצלחה 171 בוגרי חו"ל.

לפי משרד החקלאות, יש כיום בישראל 3,166 רופאים וטרינרים בעלי רישיון. עם זאת, לפי המשרד, נתון זה דורש טיוב, ומתשובת המשרד עולה **שיש להניח שמספר בעלי הרישיון נמוך יותר**. מהמשרד נמסר שעד נובמבר 2021 היו בישראל 2,991 רופאים וטרינרים מורשים מתחת לגיל 67, כלומר שיעור של כ-0.32 וטרינרים ל-1,000 נפש. בעשור האחרון ניתנו מדי שנה 80-120 רישיונות חדשים לעיסוק ברפואה וטרינרית (מלבד שנת 2014, שבה ניתנו כ-70 רישיונות). בשנים 2021-2010 ניתנו 1,145 רישיונות בסך הכול, שהם כ-36% מבעלי הרישיון כיום (3,166 בעלי רישיון).

אין בידי משרד החקלאות או בידי גורמים אחרים ששוחחנו עימם נתון על מספר הרופאים הווטרינרים הפעילים או אומדן שלו. נציין כי משרד החקלאות, וכן ארגון הרופאים הווטרינרים ברשויות המקומיות וארגון הרופאים הווטרינרים לחיות הבית, מסרו כי **יש פרישה בהיקף נרחב יחסית של רופאים וטרינרים מהמקצוע, ובייחוד בקרב רופאים חדשים, וייחסו זאת בעיקר לתנאי עבודה קשים ולשכר בלתי הולם**. מהתשובות שקיבלנו אפשר לקבל תמונה על הגורמים המעסיקים כ-1,500 רופאים וטרינרים, אם כי ברוב המקרים לא ידוע לנו באיזה היקף משרה הם מועסקים. עד נובמבר 2021 הועסקו ברשויות המקומיות כ-300 רופאים וטרינרים, בתאגיד לפיקוח וטרינרי הועסקו 212 רופאים וטרינרים, בשירות המדינה (עד 31 בדצמבר 2021) הועסקו 126 רופאים וטרינרים, ובמגזר הפרטי הועסקו, לפי הערכות שונות, כ-850 רופאים וטרינרים.

כמה מבעלי הרישוי ממשיכים להתמחות בתחומים מסוימים ברפואה וטרינרית, ותהליך ההתמחות מנוהל בידי הסתדרות הרופאים הווטרינרים בישראל. מהמידע באתר משרד החקלאות עולה כי **יש כיום בישראל 386 רופאים וטרינרים מומחים**, אך מהמשרד נמסר שנתון זה דורש טיוב. כלומר, כ-12% מבעלי הרישוי הם בעלי תואר מומחה, אך מדובר באומדן בלבד. רופאים אלו מתמחים ב-48 תחומים, לפי אתר המשרד, אם כי בתקנות העוסקות בהתמחויות ברפואה וטרינרית מנויים 44 סוגי התמחות. **משרד החקלאות מסר לנו כי הוא עוסק בימים אלו בעדכון התקנות ובהתאמתן למציאות הנוכחית**. תחומי המומחויות הנפוצים ביותר הם בריאות ציבור וטרינרית (כ-30% מתעודות המומחה), רפואת עופות (כ-12%), ותחום שהוגדר כ"קליני" (כ-8%), אך לא ברור מה נכלל בתחום זה, שכן אין הגדרה כזו בתקנות. **יש כמה תחומים שבהם יש מומחים מעטים או מומחה אחד**.

כיום אפשר להתמחות בחמישה מוסדות לפחות, ומהסתדרות הרופאים הווטרינרים בישראל (להלן: הרו"י) נמסר לנו שכיום יש 45-50 רופאים וטרינרים בתהליך התמחות, ומהם 20 מתמחים בשירותים מדינתיים, בתחומים הקשורים לבריאות

הציבור, 20 מתמחים בתחומים קליניים במסגרת בית החולים הווטרינרי ועוד שמונה מתמחים במכון הווטרינרי ע"ש קמרון. מקרב הרופאים הווטרינרים בתחומים הקליניים, כמחצית מתמחים ברפואה פנימית של חיות קטנות או בחירום וטיפול נמרץ.

אין בידינו תשובה חד-משמעית על השאלה אם יש מחסור או שצפוי להיות מחסור ברופאים וטרינרים, ואם כן, באיזה ענף או תחום. שאלה זו מושפעת, בין השאר, מההנחות לגבי היקף הנדרש של רופאים וטרינרים בכלל ושל מומחים בפרט. משרד החקלאות מסר לנו שאין בידינו נתונים על מחסור ברופאים וטרינרים. הרו"י ציינה כי מורגש מחסור הנובע בעיקר מחוסר תיאום וניהול מערכתי בוויסות של הרופאים לתחומי מומחיות שונים. ארגון הרופאים הווטרינרים לחיות הבית, המייצג בעיקר רופאים במגזר הפרטי, מסר כי יש מחסור ברופאים וטרינרים בפריפריה, אך ייחס זאת לקשיים בתנאי העבודה ולא למחסור בכוח אדם.

מארגון הרופאים הווטרינרים ברשויות המקומיות נמסר לנו כי יש מחסור ברופאים וטרינרים רשותיים וקושי לגייס רופאים. עם זאת, ממרכז השלטון המקומי ומרכז השלטון האזורי נמסר לנו כי אינם מכירים בעיות בגיוס רופאים וטרינרים לרשויות או למועצות (בהתאמה). לפי הארגון ומרכז השלטון האזורי, לעיתים היקף ההעסקה של רופאים וטרינרים רשותיים אינו מספק ואינו מאפשר לרופאים לעמוד במשימותיהם. נציין כי **רופא וטרינר רשותי הוא תפקיד סטטוטורי המוגדר בידי משרד הפנים, וכי הרופאים הווטרינרים הרשותיים נושאים בסמכויות מטעם משרד החקלאות ומשרד הבריאות, אך מועסקים בידי הרשות הקובעת גם את היקף העסקתם.**

בנוגע למומחיות, משרד החקלאות לא מסר לנו אם יש מחסור ובאילו תחומים, אך ציין כי תוכנית ההתמחות היא ארכאית, וכן כי הוא, כאמור, פועל לתיקון תקנות ההתמחות. הרו"י טענה כי קיים חוסר מהותי בתחומי מומחיות שונים, לרבות תחומי מומחיות ברפואה קלינית ומקצועות מעבדה, וכי מצב זה עתיד להחמיר. גם יו"ר ארגון הרופאים הווטרינרים לחיות הבית, המייצג בעיקר רופאים בשוק הפרטי, מסר כי יש מחסור בהתמחויות בתחום הקליני, כגון רפואת חיות קטנות. אפשר לשאול **מהו שיעור הווטרינרים המומחים הרצוי באופן כללי או בתחומי מומחיות מסוימים, וכן מהו מערך ההתמחויות הדרוש לשם השגת יעד זה.**

מהרו"י נמסר כי לשיטתה כל הרופאים הווטרינרים בישראל צריכים להיות בעלי מומחיות במסגרת התפתחות המקצועית. כאמור, לפי אומדננו כיום, כ-12% מבעלי הרישיון הם מומחים. הרו"י ציינה כי להערכתה יש צורך בהרחבת האפשרות לרופאים בשוק הפרטי להתמחות וכי היא פועלת לבחינה מחדש ולהרחבה של מספר מוסדות ההתמחות. לעומת זאת, **ראש בית הספר ע"ש קורט מסר כי המצב שבו רק חלק קטן מהרופאים הווטרינרים הם מומחים מקובל בעולם, והעלה שאלה לגבי היכולת לפקח על תוכניות התמחות שיבוצעו במרפאות פרטיות.**

תחום נוסף שבו יש אי-בהירות בעניין היקף הרופאים הווטרינרים הנדרש הוא הפיקוח על המזון בשווקים. התאגיד לפיקוח וטרינרי הוא תאגיד סטטוטורי שהוקם במרץ 2020 במסגרת הרפורמה בתחום הפיקוח על המזון, המפקח כיום על מזון מן החי במפעלים, והחל ממרץ 2022 עליו להיות מסוגל לפקח גם בשווקים, אם הרשויות יבחרו בכך. מהתאגיד נמסר לנו כי בשלב זה מספר הרופאים הווטרינרים העובדים בו מספק. עם זאת, **התאגיד ציין כי לא ידוע לו כמה רשויות יפנו אליו לצורך פיקוח בשווקים, ולכן אי-אפשר לדעת מהו היקף התקנים שיידרש. נוסף על כך, לא עלה בידנו ללמוד אם יש בידי משרד הבריאות נוסחה לקביעת היקף הפיקוח הנדרש בשווקים, ואם כן – מהי.**

מבוא

רופאים וטרינרים בישראל עוסקים במגוון פעילויות במגזר הציבורי ובמגזר הפרטי, ובהן טיפול בחיות משק וחיות בית; מניעת התפשטות מחלות בעלי חיים; פיקוח על יבוא, ייצור, הובלה, אחסון ושיווק של מזון מן החי; פיקוח על ניסויים בחיות מעבדה, וצער בעלי חיים.

הכשרתו של רופא וטרינר מתחילה בלימודי רפואה וטרינרית, שבישראל נמשכים ארבע שנים, ויכולים להתקבל אליהם בעלי תואר ראשון מתחומים מסוימים.¹ בוגרי הלימודים בישראל המבקשים לעסוק בתחום זה נדרשים לקבל רישיון מהשירותים הווטרינריים במשרד החקלאות, ואילו בוגרי לימודי רפואה וטרינרית בחו"ל המבקשים לעסוק בתחום בישראל (להלן: בוגרי חו"ל) מחויבים לעמוד בבחינת רישוי כתנאי לקבלת הרישיון.² כמה מהרופאים הווטרינרים ממשיכים להתמחות בתחומים מסוימים, כפי שיפורט בהמשך.

בתהליך הכשרתו ו/או העסקתו של רופא וטרינר בישראל מעורבים כמה גופים מרכזיים, והם: השירותים הווטרינריים ובריאות המקנה במשרד החקלאות היא יחידה האחראית בין השאר למניעת מחלות בעלי חיים ומחלות המשותפות לבני האדם ולבעלי חיים; פיקוח על יבוא ויצוא של בעלי חיים, פיקוח על משחטות, בתי מטבחיים ומזון מעובד מן החי, ויישומו של חוק צער בעלי חיים.³ כמו כן, **היחידה עוסקת ברישוי רופאים וטרינרים** ובהנחיית המחלקות הווטרינריות ברשויות המקומיות ובפיקוח עליהן.⁴

היחידה הווטרינרית בשירות המזון הארצי במשרד הבריאות עוסקת בכתיבת חקיקה ונהלים שמטרתם להבטיח את בטיחות הייצור, ההובלה, האחסון והשיווק של מזון מן החי בישראל. היחידה עוסקת גם בהדרכת גורמי פיקוח, במתן תשובות על פניות בנושאי בטיחות מזון מן החי ובפיקוח ישיר על יבוא דגים, מוצרי דגים ומוצרי בשר בישראל.⁵

שאלנו את משרד החקלאות ואת הסתדרות הרופאים הווטרינרים בישראל **מהו תפקידו של משרד הבריאות, אם בכלל, בהכשרה של וטרינרים בישראל**. מתשובותיהם עולה כי מדובר במעורבות מועטה, כגון מתן הרצאות וסטאז' בן כמה ימים.⁶ שאלנו את משרד הבריאות מהם

¹ בית הספר לרפואה וטרינרית ע"ש קורט, **רפואה וטרינרית**, כניסה: 25 בנובמבר 2021.

² השירותים הווטרינרים ובריאות המקנה, **נוהל רישוי רופאים וטרינרים**, משרד החקלאות ופיתוח הכפר, עדכון: 8 במרץ 2020.

³ במסגרת היחידה פועלות הלשכות הווטרינריות הללו: גליל גולן, גליל מערבי, נגב, העמקים, השפלה וההר, השרון והגדה, וכן המכון הווטרינרי ע"ש קמרן. משרד החקלאות ופיתוח הכפר, השירותים הווטרינריים, **אודות**, עדכון: 27 בינואר 2021, כניסה: 3 בנובמבר 2021.

⁴ נדב דוידוביץ, רופא וטרינר לפיקוח על מחלות דגים ונציג מנהל השירותים הווטרינריים לחוק הרופאים הווטרינרים, השירותים הווטרינריים, משרד החקלאות ופיתוח הכפר, מכתב, 17 בנובמבר 2021.

⁵ ביחידה יש 15 רופאים וטרינרים: שמונה עובדי מטה ושבעה רופאים וטרינרים בלשכות הבריאות המחוזיות של משרד הבריאות העוסקים בפיקוח ישיר על ייצור ושיווק מוצרי בשר ודגים. משרד הבריאות, **וטרינריה - מזון מן החי**, אין תאריך, כניסה: 15 בדצמבר 2021.

⁶ נדב דוידוביץ, רופא וטרינר לפיקוח על מחלות דגים ונציג מנהל השירותים הווטרינריים לחוק הרופאים הווטרינרים, השירותים הווטרינריים, משרד החקלאות ופיתוח הכפר, מכתב, 17 בנובמבר 2021; מיכאל אטינגר, יו"ר הסתדרות הרופאים הווטרינרים בישראל, מכתב, 26 באוקטובר 2021.

תפקידו בתחום הרפואה הווטרינרית, מבחינת הכשרה או באופן רחב יותר, אך למרות פניות חוזרות ונשנות עד ליום סיום המסמך טרם קיבלנו תשובה.

התאגיד לפיקוח וטרינרי הוא תאגיד סטטוטורי שהוקם מכוח [חוק הרופאים הווטרינרים, תשנ"א-1991](#), והחל לפעול במהלך שנת 2020 במסגרת הרפורמה בתחום הפיקוח על המזון מן החי. בין השאר, התאגיד קובע אמות מידה לאיכות, לתקינות ולבטיחות המזון בישראל ומסדיר את תהליך הפיקוח הווטרינרי. התאגיד אחראי כיום לביצוע הפיקוח במפעלים, ולפי החוק, עליו להיות מסוגל לבצע את כלל הפיקוח בשווקים עד 1 במרץ 2022. עם זאת, הבחירה אם להשתמש בשירותי התאגיד נתונה בידי הרשויות המקומיות עצמן.⁷

הסתדרות הרופאים הווטרינרים בישראל (להלן: הרו"י) מוכרת בחוק הרופאים הווטרינרים כארגון המייצג את הווטרינרים בישראל. [המועצה המדעית של הרו"י](#) הוכרה בחקיקה כאחראית לתהליך ההתמחות.⁸ נציין כי בהרו"י נכללים כמה ענפים, ובהם רופאים רשתיים, רופאים המועסקים בתאגיד לפיקוח וטרינרי, רופאים המועסקים במועצת הלול, רופאים וטרינרים ממשלתיים ואחרים. הרו"י מסרה לנו כי חברים בה יותר מ-1,000 רופאים וטרינרים (לא צוין מספר מדויק) וציינה כי הארגון נמצדא כיום בתהליך של התחדשות, לרבות הצטרפות של חברים חדשים, איוש מחודש של ועדות המועצה המדעית ושיפור בסיסי הנתונים.⁹

[ארגון הרופאים הווטרינרים ברשויות המקומיות](#) הוא ארגון וולונטרי העוסק, בין השאר, ביחסי עבודה, בקידום המקצוע, בקיום השתלמויות ובייצוג במרכז השלטון המקומי. בארגון חברים 282 רופאים וטרינרים, המועסקים ככלל כרופאים וטרינרים רשתיים.¹⁰ נציין כי לפי [פקודת העיריות \[נוסח חדש\]](#), העיריות מחויבות להעסיק רופא וטרינר.¹¹ תפקידי הרופא הווטרינר הרשותי מוגדרים על ידי משרד הפנים, ובהם נכללים פיקוח על בעלי חיים ומזון מן החי לצורך שמירה על בריאות הציבור, מניעת מטרדים והפצת מחלות בעלי חיים, דיווח למנהל השירותים הווטרינרים על בעלי חיים חולים או חשודים כחולים ומניעת צער בעלי חיים.¹² הרופאים הווטרינרים הרשותיים נושאים בסמכויות מטעם משרד החקלאות ומשרד הבריאות, אך מועסקים בידי הרשות המקומית, הקובעת בין השאר את היקף העסקתם.¹³

⁷ התאגיד לפיקוח וטרינרי, [שאלות ותשובות](#), כניסה: 6 בדצמבר 2021. לפירוט על האגרות שגובה התאגיד ראו: מאיר אזנוקוט, מרכז המחקר והמידע של הכנסת, [ניתוח כלכלי של הצעת חוק התאגיד לפיקוח וטרינרי \(תיקוני חקיקה\), התש"ף-2020](#), 20 באוקטובר 2020.

⁸ סעיפים 1 ו-5(א)(3) לחוק הרופאים הווטרינרים, [התשנ"א-1991](#).

⁹ מיכאל אטינגר, יו"ר הסתדרות הרופאים הווטרינרים בישראל, שיחה, 1 בדצמבר 2021.

¹⁰ יש כמה חברי ארגון המועסקים במשרות ציבוריות אחרות בהקשר של פיקוח על המזון, לדוגמה רופאים שעובדים בתאגיד לפיקוח הווטרינרי. אבי צרפתי, יו"ר ארגון הרופאים הווטרינרים ברשויות המקומיות, שיחות, 31 באוקטובר 2021 ו-10 ביוני 2021.

¹¹ סעיף 167(א) [לפקודת העיריות \[נוסח חדש\]](#).

¹² משרד הפנים קובע גם את תפקידי המפקח הווטרינרי, הכפוף לרופא הווטרינר הרשותי. יובהר כי בעבור תפקיד זה לא נדרשת הכשרה של רופא וטרינר. משרד הפנים, מינהל השלטון המקומי, אגף בכיר בקרת הון אנושי ברשויות המקומיות, [רופא וטרינר רשותי](#), עדכון: 26 בספטמבר 2019 [ומפקח וטרינרי](#), עדכון: 14 במאי 2020.

¹³ רננה גוטרייך, [אכיפת עבירות פגיעה בבעלי חיים](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 1 בדצמבר 2020.

הסתדרות הרופאים הווטרינרים בישראל היא הגוף המייצג של רופאים וטרינרים. המועצה המדעית של הסתדרות הוכרה בחקיקה כאחראית לתהליך ההתמחות

ארגון הרופאים הווטרינרים ברשויות המקומיות מייצג את הרופאים הרשתיים. יצוין כי תפקיד הרופא הווטרינר הרשותי הוא תפקיד סטטוטורי

ארגון הרופאים
הוטרינרים לחיות הבית
מייצג בעיקר רופאים
וטרינרים המועסקים
במגזר הפרטי

ארגון הרופאים הוטרינרים לחיות הבית בישראל הוא ארגון וולונטרי העוסק בקידום הידע המקצועי ובמחקר. חברים בו כ-850 רופאים וטרינרים, ורובם הגדול מועסק בשוק הפרטי.¹⁴
במסמך נציג את הליך ההכשרה והרישוי של רופאים וטרינרים בישראל, לרבות רופאים שלמדו מחוץ לישראל, וכן נתונים על בעלי הרישיון לעסוק בתחום זה בישראל. לאחר מכן נציג את תהליך ההתמחות ברפואה וטרינרית ונתונים על מספר הרופאים המומחים, ולבסוף נדון בשאלה אם קיים מחסור ברופאים וטרינרים. כאמור, אין תשובה חד-משמעית על שאלה זו, והיא מושפעת מעמדת הגורמים השונים בסוגיות כגון שיעור הרופאים הוטרינרים המומחים הנדרש.

1. לימודי רפואה וטרינרית

חוק הרופאים הוטרינרים, תשנ"א-1991, קובע כי כדי לעסוק ברפואה וטרינרית בישראל נדרש רישיון מטעם מנהל השירותים הוטרינריים במשרד החקלאות.¹⁵ כדי לקבל רישיון יש לעמוד בכמה תנאים, לרבות השכלה ברפואה וטרינרית במוסד מוכר.¹⁶

המוסד היחיד בישראל שבו מוענק תואר של דוקטור ברפואה וטרינרית (DVM – Doctor of Veterinary Medicine) הוא בית הספר לרפואה וטרינרית על שם קורט באוניברסיטה העברית. לימודי הוטרינריה נמשכים ארבע שנים, והשנה הרביעית מוקדשת לעבודה מעשית וכוללת סבבים קליניים בבית החולים הוטרינרי להוראה בקמפוס בית דגן וכן הצטרפות לרופאי משק ובריאות הציבור ברחבי הארץ. באתר בית הספר מצוין כי שנה זו דורשת את מלוא זמנו של הסטודנט, לרבות תורנויות וכווננויות בלילה, בסופי שבוע ובחגים.¹⁷

בתנאי הקבלה ללימודי הוטרינריה בישראל נדרש תואר ראשון בתחומים שונים, למשל בחוגים מסוימים בפקולטה לחקלאות, ברוקחות, במדעי הים ובביואינופורמטיקה,¹⁸ כך שמשך הלימודים של רופא וטרינר הוא לכל הפחות שבע שנים (שלוש שנות תואר ראשון ועוד ארבע שנות לימודי וטרינריה). ראש בית הספר ע"ש קורט מסר למרכז המחקר והמידע של הכנסת כי כיום לומדים בבית הספר 240 תלמידים בסך הכול – 60 תלמידים בכל שנת לימוד.¹⁹

בתרשים 1 הצגנו את מספר מקבלי תואר דוקטור ברפואה וטרינרית בישראל בשנים תש"ע-תשע"ט לפי תשובת המועצה להשכלה גבוהה (מ"ג) על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת.

כדי לעסוק ברפואה
וטרינרית בישראל נדרש
רישיון ממנהל השירותים
הוטרינריים במשרד
החקלאות

המוסד היחיד בישראל
שבו מוענק תואר של
דוקטור ברפואה
וטרינרית (DVM) הוא
ביה"ס לרפואה
וטרינרית ע"ש קורט
באוניברסיטה העברית

לימודי הוטרינריה
נמשכים ארבע שנים, אך
בתנאי הקבלה נדרש
תואר ראשון בתחומים
מסוימים

בבית הספר ע"ש
קורט לומדים 240
תלמידים – 60
סטודנטים בכל שנת
לימוד

¹⁴ חיליק מרום, יו"ר ארגון הרופאים הוטרינרים לחיות הבית, שיחה, 2 בנובמבר 2021.

¹⁵ השר רשאי להתיר בתקנות באישור ועדת הכלכלה של הכנסת ביצוע פעולות מסוימות בתחום הוטרינריה. סעיף 4(א) לחוק הרופאים הוטרינרים, התשנ"א-1991.

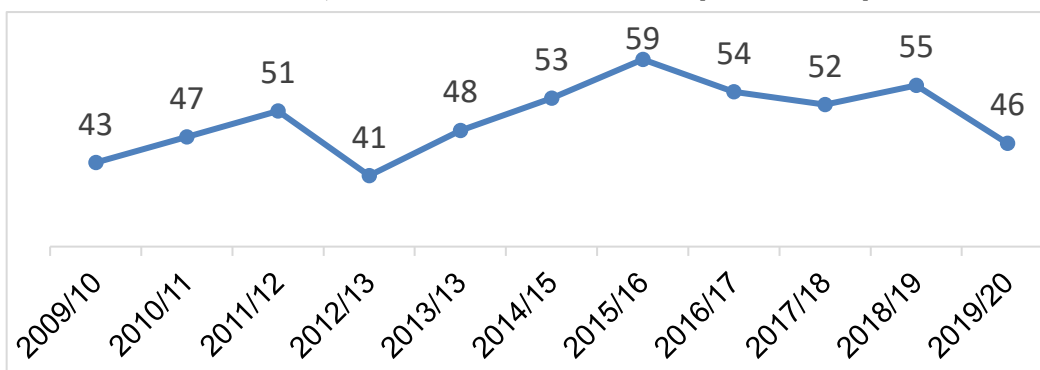
¹⁶ המועצה המדעית של הרו"י אחראית להכרה במוסדות ובתארים ברפואה וטרינרית שנלמדו בישראל. פרק ד' לתקנות הרופאים הוטרינרים (אישור תואר מומחה ובחינות), תשנ"ו-1996.

¹⁷ ביה"ס לרפואה וטרינרית ע"ש קורט, תואר דוקטור לרפואה וטרינרית – DVM, כניסה: 12 באוקטובר 2020.

¹⁸ האוניברסיטה העברית בירושלים, ביה"ס לרפואה וטרינרית ע"ש קורט, רפואה וטרינרית, כניסה: 25 בנובמבר 2021.

¹⁹ גד בנעט, ראש בית הספר לרפואה וטרינרית ע"ש קורט, האוניברסיטה העברית בירושלים, דוא"ל, 30 בנובמבר 2021.

תרשים 1: מקבלי תואר דוקטור ברפואה וטרינרית בישראל, לפי תשובת המל"ג²⁰

מספר בוגרי לימודי רפואה וטרינרית בישראל הוא בין 40 ל-60 בוגרים בשנה

בבית הספר ע"ש קורט ובמועצה המדעית של הסתדרות הרופאים הווטרינרים נבחנת כיום האפשרות להרחבת מספר המקומות בלימודי תואר דוקטור לרפואה וטרינרית

ראש ביה"ס ע"ש קורט מסר לנו כי הגדלת מספר מקומות ההכשרה תביא לצמצום מספר הישראלים הלומדים בחו"ל, אך לא ציין אם יש צורך בהרחבה זו

מתרשים 1 עולה כי מספר הבוגרים בכל שנה הוא בין כ-40 לכ-60 בוגרים. בסך הכול, בשנות הלימוד תש"ע-תש"ף (אוקטובר 2009–אוקטובר 2020) קיבלו תואר דוקטור ברפואה וטרינרית בישראל 549 איש. נציין כי נוסף על בוגרי רפואה וטרינרית בישראל יש ישראלים הלומדים רפואה וטרינרית באוניברסיטאות בחו"ל (ראו פרק 2).

פרופ' גד בנעט, ראש בית הספר לרפואה וטרינרית ע"ש קורט, מסר למרכז המחקר והמידע של הכנסת כי בית הספר ממלא את הקיבולת שלו מדי שנה (כאמור, 60 תלמידים בכל שנת לימוד), והוסיף כי כיום נבחנת האפשרות להגדיל את מספר התלמידים, אך בעקבות שינוי זה יידרשו משאבים נוספים, בין השאר לצורך הגדלת כיתות הלימוד והמעבדות.²¹ גם המועצה המדעית של הרו"י בוחנת כיום את האפשרות להרחיב את מספר המקומות בלימודי תואר דוקטור לרפואה וטרינרית.²²

העלינו בפני הגורמים הנוגעים בדבר את השאלה: **האם אכן יש צורך בהרחבת מספר מקומות ההכשרה בישראל?** אך לא קיבלנו על כך תשובה ברורה.

ראש בית הספר לרפואה וטרינרית ע"ש קורט מסר למרכז המחקר והמידע של הכנסת כי סביר להניח שהרחבת מספר המקומות תוביל לצמצום מספר הסטודנטים הישראלים שלומדים וטרינריה בחו"ל, אם כי בכל מקרה יהיו ישראלים שילמדו מחו"ל מסיבות שונות, לדוגמה בעלי אזרחות זרה היכולים ללמוד בחו"ל בחינם.²³ עם זאת, מתשובתו אי-אפשר ללמוד אם יש צורך בהרחבה זו.

²⁰ מיכל פרי, מנהלת פניות ציבור וחופש המידע, המועצה להשכלה גבוהה, דוא"ל, 31 באוקטובר 2021.
²¹ גד בנעט, ראש בית הספר לרפואה וטרינרית ע"ש קורט, האוניברסיטה העברית בירושלים, דוא"ל, 30 בנובמבר 2021.
²² מיכאל אטינגר, יו"ר הסתדרות הרופאים הווטרינרים בישראל, שיחה, 1 בדצמבר 2021.
²³ גד בנעט, ראש בית הספר לרפואה וטרינרית ע"ש קורט, האוניברסיטה העברית בירושלים, דוא"ל, 30 בנובמבר 2021.

המל"ג מסרה לנו כי עד כה לא התקבלה במל"ג פנייה, טענה או תלונה בנושא מספר מקומות ההכשרה

המל"ג מסרה לנו כי עד כה לא התקבלה במל"ג פנייה, טענה או תלונה בנושא מספר מקומות ההכשרה

המל"ג מסרה לנו כי עד כה לא התקבלה במל"ג פנייה, טענה או תלונה בנושא מספר מקומות ההכשרה

המל"ג מסרה לנו כי עד כה לא התקבלה במל"ג פנייה, טענה או תלונה בנושא מספר מקומות ההכשרה ברפואה וטרינרית בישראל.²⁴ נציין כי שאלה זו הונחה על שולחן הכנסת בפברואר 2017, וכמו תשובת מל"ג כיום, שר החינוך דאז ציין כי המל"ג לא קיבלה פנייה בנושא.²⁵

לעומת זאת, מהסתדרות הרופאים הווטרינרים נמסר לנו כי להערכתה אומנם אין צורך בהוספת מוסדות הכשרה, אך ייתכן שיש צורך בפתיחת שלוחות נוספות של האוניברסיטה העברית באזורי פריפריה, וזאת כחלק מהמאמץ להגדיל את מספר הרופאים הווטרינרים בפריפריה.²⁶

2. בחינת רישוי

כאמור, מי שלמד רפואה וטרינרית בחו"ל (להלן: בוגרי חו"ל) ומבקש לעסוק ברפואה וטרינרית בישראל נדרש לעמוד בבחינת רישוי של משרד החקלאות.²⁷

ממשרד החקלאות נמסרו לנו נתונים על מספר הניגשים מדי שנה לבחינת הרישוי לבוגרי חו"ל. נציין כי **מדי שנה מתקיימות שתי בחינות רישוי ואין הגבלה על מספר הפעמים שאדם יכול לגשת לבחינה**. בנתוני הטבלה מוצג מספר הניגשים הכולל בשנה, כלומר אם אדם ניגש פעמיים בשנת 2018 הוא נספר פעם אחת.²⁸

טבלה 1: נבחנים בבחינת הרישוי לבוגרי חו"ל ברפואה וטרינרית, 2018-2021²⁹

	2021	2020	2019	2018
ניגשו לבחינה	76	96	63	72
עברו את הבחינה	40	65	26	40
שיעור מעבר	53%	68%	41%	56%

אפשר לראות בטבלה 1 ששיעור הנבחנים שעברו את בחינת הרישוי בהצלחה הוא בין כ-41% בשנת 2019 לכשני שלישים מהנבחנים בשנת 2020. כמו כן, אפשר לראות שבשנים 2018-2021 עברו את הבחינה בסך הכול 171 בוגרי חו"ל ברפואה וטרינרית.³⁰ למרות פניות חוזרות למשרד

בשנים 2018-2021 עברו את בחינת הרישוי 171 בוגרי חו"ל

²⁴ מיכל פרי, מנהלת פניות ציבור וחופש המידע, המועצה להשכלה גבוהה, דוא"ל, 31 באוקטובר 2021.

²⁵ נפתלי בנט, שר החינוך, מכתב ליו"ר ועדת החינוך, התרבות והספורט, 27 בפברואר 2017. כמו כן, שר החקלאות דאז ציין בישיבת ועדת החינוך, התרבות והספורט כי הוא בדק את הנושא וכי אין צורך בהרחבת המסלולים הקיימים. ראו: הכנסת ה-20, ישיבת ועדת החינוך, התרבות והספורט, פרוטוקול מס' 356, 7 בפברואר 2017.

²⁶ מיכאל אטינגר, יו"ר הסתדרות הרופאים הווטרינרים בישראל, שיחה, 1 בדצמבר 2021.

²⁷ בשנים האחרונות נדון הצורך לשנות כמה היבטים בבחינה, לרבות את תוכנה. ב-18 באוקטובר 2021 פורסמה באתר התזכירים הממשלתי טיוטה לתיקון תקנות הרופאים הווטרינרים בהיבטים אלו, שנסגרה להערות הציבור ב-8 בנובמבר 2021. אתר התזכירים, טיוטת תקנות הרופאים הווטרינרים (בחינת רישוי) (תיקון). התשפ"א-2021; מישל בלאיש ונדב דוידוביץ, דוח בחינת רגולציה חדשה (RIA). הסדרת מקצוע הרפואה הווטרינרית, משרד החקלאות ופיתוח הכפר, יוני 2018.

²⁸ נדב דוידוביץ, רופא וטרינר לפיקוח על מחלות דגים ונציג מנהל השירותים הווטרינריים לחוק הרופאים הווטרינרים, השירותים הווטרינריים, משרד החקלאות ופיתוח הכפר, דוא"ל, 22 בנובמבר 2021; משרד החקלאות, מדריך בחינת הרישוי לעיסוק ברפואה וטרינרית בישראל לרופאים וטרינרים שלמדו בחו"ל, מידע אודות הבחינה, עדכון: 2 ביוני 2021, כניסה: 12 בדצמבר 2021.

²⁹ נדב דוידוביץ, רופא וטרינר לפיקוח על מחלות דגים ונציג מנהל השירותים הווטרינריים לחוק הרופאים הווטרינרים, השירותים הווטרינריים, משרד החקלאות ופיתוח הכפר, דוא"ל, 24 בנובמבר 2021 ו-12 בדצמבר 2021.

³⁰ מהמשרד נמסר כי יש רק נתונים חלקיים בנוגע לשנים שקדמו לשנת 2018. נדב דוידוביץ, רופא וטרינר לפיקוח על מחלות דגים ונציג מנהל השירותים הווטרינריים לחוק הרופאים הווטרינרים, השירותים הווטרינריים, משרד החקלאות ופיתוח הכפר, מכתב, 17 בנובמבר 2021.

למרות פניות חוזרות למשרד החקלאות לא עלה בידינו ללמוד כמה מהנבחנים בכל שנה ניגשו לבחינה לראשונה

החקלאות לא עלה בידינו ללמוד כמה מהנבחנים בכל שנה נבחנים בפעם הראשונה וכמה מהם נבחנים חוזרים.

ביקשנו מהמשרד נתונים על הנבחנים ועל אחוזי המעבר בפילוח לפי מדינות. המשרד מסר לנו נתונים רק על השנים 2020-2021, שכן לדבריו הנתונים על הנבחנים בשנים הקודמות הם חלקיים. בטבלה 2 הצגנו את הנתונים על סך הניגשים לבחינת הרישוי בפילוח לפי מדינה.

טבלה 2: נבחנים בבחינת הרישוי ברפואה וטרינרית, 2020-2021, מדינות מרכזיות

מדינה	סך הניגשים בשנת 2020	שיעור מסך הניגשים בשנת 2020	סך הניגשים בשנת 2021	שיעור מסך הניגשים בשנת 2021
אוקראינה	7	7.29%	5	6.58%
הרשות הפלסטינית	7	7.29%	7	9.21%
ירדן	10	10.42%	5	6.58%
איטליה	11	11.46%	9	11.84%
מולדובה	11	11.46%	11	14.47%
רומניה	13	13.54%	9	11.84%
רוסיה	13	13.54%	11	14.47%
מדינות שונות	24	25.00%	19	25.00%
סך הכול	96	100.00%	76	100.00%

בכל אחת מהשנים 2020-2021, כשלושה רבעים מהנבחנים בבחינת הרישוי הגיעו מאותן שבע מדינות. נזכיר אין בידינו מידע על היקף הנבחנים החוזרים בכל שנה

מהטבלה עולה כי בכל אחת מהשנים 2020 ו-2021 שלוש רבעים מהנבחנים בבחינת הרישוי הגיעו משבע המדינות המנויות בטבלה, לעומת כרבע שהגיעו ממדינות אחרות. עם זאת, **על בסיס נתונים המתייחסים לשנתיים בלבד קשה להסיק על מגמות.**

מהנתונים שקיבלנו עולה ששיעורי המעבר הנמוכים ביותר הם של בוגרי הלימודים ברוסיה (כ-8% בשנת 2020 וכ-36% בשנת 2021) ובברזיל (כ-50% בשנת 2020 וכ-33% בשנת 2021). כאמור, אין בידינו מידע על היקף הנבחנים החוזרים בכל שנה.

יש הערכות שונות של מספר הרופאים הווטרינרים בישראל. בפרק זה מוצג מידע על בעלי רישיון, אך לא על רופאים פעילים

נציין כי בתנאים מסוימים³¹ בעלי תואר ברפואה וטרינרית (בוגרי ישראל ובוגרי חו"ל) שטרם עמדו בבחינת הרישוי יכולים לקבל היתר זמני לעיסוק ברפואה וטרינרית.³² כמו כן, אנשים שאינם אזרחי ישראל או בעלי רישיון קבע לשהות בישראל יכולים לקבל בתנאים מסוימים היתר מוגבל אך ורק לצורך עיסוק בהוראה, במחקר או בייעוץ ברפואה וטרינרית.³³

³¹ על המועמד להיות אזרחי או בעל רישיון לישיבת קבע בישראל וכן שלא הורשע בישראל בעבירה פלילית שיש בה קלון. סעיף 8 לנוהל. השירותים הווטרינרים ובריאות המקנה, נוהל רישוי רופאים וטרינרים, משרד החקלאות ופיתוח הכפר, עדכון: 8 במרץ 2020.
³² משך ההיתר הזמני הוא עד תקופה של שישה חודשים ואפשר להאריך אותו ארבע פעמים. כל הארכה צריכה להיות לתקופה שלא תעלה על שישה חודשים בכל פעם, ולמשך מצטבר שלא יעלה על יותר מ-30 חודשים מיום כניסת ההיתר הזמני הראשון לתוקף. סעיף 16.3, שם.
³³ פרק ה' לנוהל. שם.

לפי אתר משרד
החקלאות, יש 3,166
בעלי רישיון לעיסוק
ברפואה וטרינרית כיום
בישראל, אך המשרד
מסר כי מידע זה לא
מעודכן

המשרד מסר כי
בישראל יש 2,991
רופאים וטרינרים בעלי
רישיון מתחת לגיל 67

בעשור האחרון ניתנו
בישראל בכל שנה בין
80 ל-120 רישיונות
חדשים לעיסוק
ברפואה וטרינרית

כמה מהרופאים
הוטרינרים ממשיכים
להתמחות בתחומים
מסוימים

יש התאמה חלקית בין
רשימת תחומי המומחיות
המוצגת בתקנות לבין
הרשימה באתר משרד
החקלאות. מהמשרד
נמסר כי הוא בתהליך של
עדכון התקנות

3. בעלי הרישיון לעסוק ברפואה וטרינרית

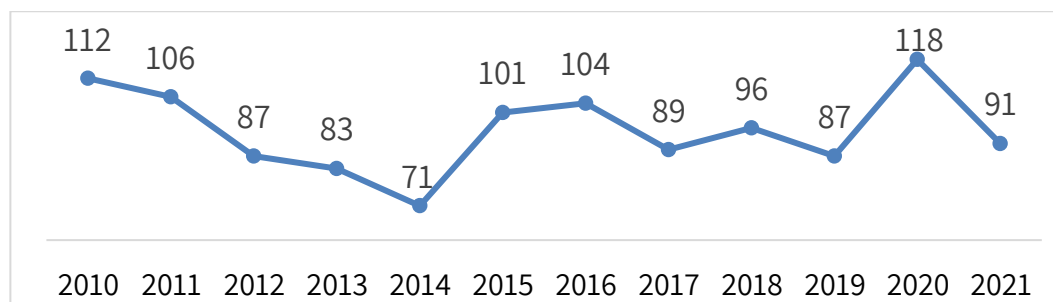
יש הערכות שונות של מספר הרופאים הוטרינרים בישראל.³⁴ בפרק זה אנו מציגים מידע על מספר בעלי הרישיון, אך אין בידינו מידע כמה מבעלי הרישיון עוסקים במקצועם בפועל.

הרו"י מסרה למרכז המחקר והמידע של הכנסת כי מתחילת הנפקת הרישיונות לעסוק ברפואה וטרינרית בישראל ועד 26 באוקטובר 2021 הונפקו כ-3,700 רישיונות בסך הכול.³⁵ במאגר הרופאים הוטרינרים של משרד החקלאות, המפורסם באתר המידע הממשלתי ומתוארך ל-30 בנובמבר 2021, היו רשומות של 3,166 רופאים וטרינרים.³⁶ עם זאת, ממשרד החקלאות נמסר לנו כי מערכת הנתונים של המשרד לא מקושרת למרשם האוכלוסין של משרד הפנים וכי "טיוב הנתונים מבחינת רופאים שהלכו לעולמם או עזבו את הארץ מבוצע לעיתים לא מזומנות",³⁷ ולכן יש להניח שמספר בעלי הרישיון בפועל הוא נמוך יותר מ-3,166.

ביקשנו ללמוד מהו מספר הרופאים הוטרינרים המורשים שגילם נמוך מגיל הפרישה. ממשרד החקלאות ופיתוח הכפר נמסר לנו כי עד נובמבר 2021 היו בישראל 2,991 רופאים וטרינרים מורשים מתחת לגיל 67, כ-0.32% וטרינרים מתחת לגיל 67 ל-1,000 נפש.³⁸ נזכיר כי נתונים אלו מתייחסים לבעלי רישיון ולא לרופאים וטרינרים פעילים.

עולה השאלה: כמה רישיונות קבועים חדשים ניתנים מדי שנה? בתרשים 2 הצגנו את מספר האנשים שקיבלו רישיון קבוע לעסוק ברפואה וטרינרית בישראל בשנים 2020-2021, השנים שעליהן קיבלנו מידע.

תרשים 2: מספר מקבלי רישיון קבוע לעיסוק ברפואה וטרינרית, 2010-2021⁴⁰

³⁴ באתר למ"ס יש נתונים על מספר המועסקים בענף [שירותים וטרינרים](#), אך בהגדרה של ענף זה נכללים גם "סייעים לווטרינרים ואנשי צוות נלווים אחרים", ולכן אי-אפשר להשתמש בה כדי ללמוד על היקף הוטרינרים הפעילים. למ"ס, [שירותים וטרינרים](#), אין תאריך.

³⁵ מיכאל אטינגר, יו"ר הסתדרות הרופאים הוטרינרים בישראל, מכתב, 26 באוקטובר 2021.

³⁶ מאגרי המידע הממשלתיים, [רופאים וטרינרים בישראל](#), עדכון: 30 בנובמבר 2021, אחזור: 5 בדצמבר 2021.

³⁷ נדב דוידוביץ, רופא וטרינר לפיקוח על מחלות דגים ונציג מנהל השירותים הוטרינריים לחוק הרופאים הוטרינרים, השירותים הוטרינריים, משרד החקלאות ופיתוח הכפר, מכתב, 17 בנובמבר 2021.

³⁸ נדב דוידוביץ, רופא וטרינר לפיקוח על מחלות דגים ונציג מנהל השירותים הוטרינריים לחוק הרופאים הוטרינרים, השירותים הוטרינריים, משרד החקלאות ופיתוח הכפר, דוא"ל, 22 בנובמבר 2021.

³⁹ לפי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בספטמבר 2021 היו בישראל כ-9.407 מיליון נפש. למ"ס, [אוכלוסייה](#), 13 באוקטובר 2021.

⁴⁰ נדב דוידוביץ, רופא וטרינר לפיקוח על מחלות דגים ונציג מנהל השירותים הוטרינריים לחוק הרופאים הוטרינרים, השירותים הוטרינריים, משרד החקלאות ופיתוח הכפר, מכתב, 17 בנובמבר 2021.

אפשר לראות בתרשים 2 שבעשור האחרון ניתנו מדי שנה בין כ-80 לכ-120 רישיונות קבועים, מלבד שנת 2014 שבה ניתנו כ-70 רישיונות קבועים. נתונים אלו מתייחסים לריישיונות שניתנו הן לבוגרי הארץ והן לבוגרי חו"ל. כלומר, בשנים 2010-2021 סך מקבלי הרישיון לעסוק ברפואה וטרינרית היה 1,145 רופאים וטרינרים – כ-36% מבעלי הרישיון (3,166 בעלי רישיון).

4. מומחיות ברפואה וטרינרית

כמה מבעלי הרישיון לעסוק ברפואה וטרינרית בישראל ממשיכים להתמחות בתחומים מסוימים, לדוגמה בריאות הציבור או קרדיולוגיה, ותחום ההתמחות נמצא באחריות הסתדרות הרופאים הווטרינרים בישראל. [בתקנות הרופאים הווטרינרים \(אישור תואר מומחה ובחינות\)](#). **תשנ"ו-1996**, מנויים 44 סוגי מומחיות, אך ברשימה המוצגת באתר משרד החקלאות מצוינים 48 סוגי מומחיות, וההתאמה בין סוגי המומחיות המוצגים באתר המשרד לבין סוגי המומחיות המוצגים בתקנות היא חלקית. **משרד החקלאות מסר לנו כי הוא בתהליך של עדכון התקנות כדי שיתאימו למציאות הנוכחית**,⁴¹ ושעם תיקון התקנות יתוקנו גם אי-ההתאמות בקובץ המפורסם באתר.⁴²

משך תוכניות ההתמחות ברפואה וטרינרית הוא ארבע שנים במשרה מלאה. יו"ר הרו"י מסר לנו כי במקרים שבהם המתמחה והמנחה מועסקים באותו מוסד, ההתמחות משולבת בעבודתו של המתמחה ושכרו משולם בגין המשרה שבה הוא מועסק. לדבריו, יש מקרים נדירים יותר שבהם המתמחה והמנחה אינם מועסקים באותו המוסד, ובמקרים אלו המתמחה אינו מקבל שכר עבור ההתמחות.⁴³ משרד החקלאות מסר לנו כי ברוב המקרים התמחות ברפואה וטרינרית היא יוזמה של המתמחה, שאותה הוא מבצע בד בבד עם עבודתו השגרתית כדי להעמיק את ידיעותיו, לשפר את הכנסתו (בייחוד במגזר הציבורי) ולאפשר מועמדות למשרות בכירות. עם זאת, יש מקרים שבהם ההתמחות היא חובה, לדוגמה בכמה התמחויות קליניות בבית החולים הווטרינרי ותקן מתמחה בבריאות ציבור וטרינרית בצה"ל.⁴⁴

עולה השאלה: כמה רופאים וטרינרים מומחים יש כיום בישראל ובאילו תחומים? מעיבוד המידע המפורסם באתר משרד החקלאות, המעודכן ל-12 בספטמבר 2021, עולה כי כיום יש בישראל 386 רופאים וטרינרים מומחים.⁴⁵ כלומר, לכל הפחות כ-12% מבעלי הרישיון לעסוק

⁴¹ שם.

⁴² נדב דוידוביץ, רופא וטרינר לפיקוח על מחלות דגים ונציג מנהל השירותים הווטרינריים לחוק הרופאים הווטרינרים, השירותים הווטרינריים, משרד החקלאות ופיתוח הכפר, דוא"ל, 24 בנובמבר 2021.

⁴³ מיכאל אטינגר, יו"ר הסתדרו הרופאים הווטרינרים בישראל, שיחה, 16 בדצמבר 2021.

⁴⁴ נדב דוידוביץ, רופא וטרינר לפיקוח על מחלות דגים ונציג מנהל השירותים הווטרינריים לחוק הרופאים הווטרינרים, השירותים הווטרינריים, משרד החקלאות ופיתוח הכפר, מכתב, 17 בנובמבר 2021.

⁴⁵ בנתונים בטבלה לא נכללים שבעה רופאים שלגביהם צוין כי רישיונם בוטל. כמה מהסיבות לביטול הרישיון הן הגירה או יציאה לגמלאות, אך יש כמה רופאים שלגביהם צוין כי סיבת הביטול היא "כתובת לא ידועה". שאלנו את משרד החקלאות אם במקרים אלו רישיון הרופא הווטרינר אכן בוטל, והוא השיב כי "זה עניין טכני של הכנסת נתונים שצריך להשתפר", והוסיף כי המספר 386 הוא המספר המדויק ביותר שבידי המשרד. משרד החקלאות, [מאגר רופאים וטרינרים מומחים לפי א-ב](#), עדכון: 12 בספטמבר 2021, כניסה: 12 בדצמבר 2021. נדב

מעיבוד המידע באתר משרד החקלאות עולה כי יש בישראל 386 רופאים וטרינרים מומחים, שהם כ-12% מבעלי הרישיון. עם זאת, למידע שבידי משרד החקלאות נדרש טיוב, ולכן מדובר באומדן בלבד

משך תוכנית ההתמחות ברפואה וטרינרית הוא ארבע שנים במשרה מלאה

ברפואה וטרינרית בישראל (3,166) הם מומחים. כאמור, הנתונים שבידי המשרד דורשים טיוב, ולכן יש להתייחס להערכה זו כאומדן בלבד.

בטבלה 3 הצגנו את התפלגות סוגי המומחיות לפי הקובץ שבאתר המשרד. נדגיש כי מדובר בתעודות מומחה, ולא באנשים, ויש רופאים וטרינרים המחזיקים בתעודות מומחה ביותר מתחום אחד. לפי המידע באתר המשרד, **יש 41 רופאים המתמחים בשני תחומים ורופא אחד המתמחה בשלושה תחומים.**

טבלה 3: תעודות מומחה, לפי סוג מומחיות, לפי אתר משרד החקלאות⁴⁶

שם המומחיות	רופאים מומחים	שם המומחיות	רופאים מומחים
בריאות ציבור וטרינרית	119	רפואת כלבים וחתולים	3
רפואת עופות	49	מחלות עטין	3
קליני	36	מדעי הרפואה באפידמיולוגי	3
רפואת חיות מעבדה	32	רפואת חיות בר וחיות גני	3
פתולוגיה	17	טוקסיקולוגיה וטרינרית	3
רפואה פנימית של חיות הבית	15	נוירולוגיה ונוירוכירורגיה	3
כירורגיה	14	אופטלמולוגיה וטרינרית	3
מיקרוביולוגיה קלינית (בקט) ⁴⁷	15	רפואת ציפורי נוי	2
מיקרוביולוגיה קלינית (ויר)	13	פרמקולוגיה קלינית	2
רפואת בקר	9	התנהגות חיות בית קטנות - ל	2
מיקרוביולוגיה קלינית (פרז)	8	אונקולוגיה וטרינרית	2
הדמיה	7	רפואת חיות פרווה	1
רבייה ויילוד	6	בטיחות מזון	1
רפואת סוסים	5	אקולוגיה וטרינרית	1
רפואה וטרינרית טרופית	5	אימנולוגיה ואלרגולוגיה	1
רפואת צאן	4	רדילוגיה	1
פיזיולוגיה	5	רפואת דבורים	1
רפואת דגים	4	אנטומיה	1
טיפול נמרץ	4	רפואת שניים של חיות בית	1
לא צוין	4	קרדילוגיה	1
היגיינה של מזון	4	מיקרוביולוגיה קלינית (מיקולוגיה)	1
הרדמה וטרינרית	4	דרמטולוגיה	1
רווחת בעלי חיים	4	רפואת חזירים	1
פתולוגית קלינית	3		

תחומי המומחיות הנפוצים ביותר, לפי המידע באתר משרד החקלאות, הם בריאות ציבור וטרינרית (30% מתעודות המומחה), רפואת עופות (כ-12%) והתחום הקליני (8%). עם זאת, אין הגדרה לתחום הקליני בתקנות

דוידוביץ, רופא וטרינר לפיקוח על מחלות דגים ונציג מנהל השירותים הווטרינריים לחוק הרופאים הווטרינרים, השירותים הווטרינריים, משרד החקלאות ופיתוח הכפר, דוא"ל, 1 בדצמבר 2021.

⁴⁶ משרד החקלאות, [מאגר רופאים וטרינרים לפי מומחיות](#), עדכון: 12 בספטמבר 2021; כניסה: 12 בדצמבר 2021.

⁴⁷ שמות סוגי המומחיות בקובץ המוצג באתר המשרד חתוכים בחלקם. מסיבה שאינה ידועה לנו יש שני סוגי מומחיות שכותרתם "מיקרוביולוגיה קלינית (בקט)"; באחד מנויים 14 רופאים וטרינרים ובאחר מנוי רופא אחד. נעיר כי ברשימת סוגי המומחיות המוצגת בתקנות מצוינת בין השאר מומחיות ב"מיקרוביולוגיה קלינית (בקטריולוגיה ומיקולוגיה)". ביקשנו ממשרד החקלאות להבהיר סוגיה זו והוא מסר כי יש אי-התאמות בקובץ המוצג באתר וכי הן יתוקנו עם תיקון התקנות. נדב דוידוביץ, רופא וטרינר לפיקוח על מחלות דגים ונציג מנהל השירותים הווטרינריים לחוק הרופאים הווטרינרים, השירותים הווטרינריים, משרד החקלאות, מכתב, 24 בנובמבר 2021.

יש תחומי מומחיות שבהם יש מספר קטן של מומחים או רק מומחה אחד, לדוגמה רפואת דבורים

אפשר ללמוד מטבלה 3 שתחומי המומחיות הנפוצים ביותר הם בריאות ציבור וטרינרית (כ-30% מתעודות המומחה), רפואת עופות (כ-12%), ותחום שהוגדר כ"קליני" (כ-8%), אך לא ברור מה נכלל בו, שכן אין הגדרה כזו בתקנות. כמו כן, אפשר לראות שיש כמה תחומי התמחות שבהם יש מומחים מעטים או רק מומחה אחד, לדוגמה רדיולוגיה או רפואת דבורים.⁴⁸

מנכ"ל משרד החקלאות רשאי לאשר תואר רופא מומחה לרופאים וטרינרים בעלי תעודת התמחות מחו"ל במקרים מסוימים. לא ידוע לנו בכמה מקרים התרחש תהליך זה, אם בכלל.⁴⁹ שאלנו את משרד החקלאות מה מספר תוארי המומחה לרופאים בעלי התמחות מחו"ל, והמשרד השיב כי נושא זה מנוהל בידי ההסתדרות. הפנינו להסתדרות שאלה זו, אך עד לסיום המסמך לא קיבלנו תשובה, ולכן **אין בידינו מידע על היקף בעלי תואר מומחה מחו"ל.**

ביקשנו לבחון גם את היקף המתמחים ברפואה וטרינרית, קרי את היקף המומחים החדשים הצפויים. כאמור ההתמחות בתחום זה נמשכת ארבע שנים ומתבצעת במשרה מלאה. שאלנו את הרו"י **היכן אפשר להתמחות כיום ברפואה וטרינרית**, ומתשובתה עולה כי כיום יש לפחות חמישה מוסדות שבהם אפשר להתמחות, ובהם מוסד פרטי שנכון לתאריך התשובה לא היו בו מתמחים. הרו"י מסרה לנו כי היא נמצאת כיום בתהליך של בחינה מחדש של מוסדות ההתמחות, שבמסגרתו ייתכן שתופסק ההכרה במוסדות מסוימים ויאושרו מוסדות חדשים. ההסתדרות דנה בימים אלו בבקשות להכרה שקיבלה ממוסדות שונים, ומסרה לנו ב-1 בדצמבר 2021 כי תהליך זה אמור להסתיים בתוך כמה חודשים, אך לא ציינה תאריך יעד.⁵⁰

בטבלה 4 נציג את המוסדים המוכרים כיום להתמחות ברפואה וטרינרית, וכן את מספר המתמחים בהם כיום, לפי תשובת הרו"י.

טבלה 4: מוסדות מוכרים להתמחות ברפואה וטרינרית⁵¹

מספר מתמחים	הערות	מוסד
20-15	בעיקר בתחום בריאות הציבור, צער בעלי חיים ובטיחות המזון	היחידה הווטרינרית בשירות המזון הארצי, משרד הבריאות ושירותים וטרינריים, כולל לשכות בשדה, משרד החקלאות
8	מחלקות שונות עם תחומי מומחיות שונים	המכון הווטרינרי ע"ש קמרון
5	רפואה פנימית חיות קטנות	בית החולים הווטרינרי האוניברסיטאי של
2	כירורגיה חיות גדולות	האוניברסיטה העברית - התמחות קלינית
1	רפואה פנימית חיות גדולות	

⁴⁸ לגבי ארבעה רופאים וטרינרים ברשימת המומחים לא צוין מהו סוג המומחיות שלהם.

⁴⁹ משרד החקלאות ופיתוח הכפר קבע כמה אמות מידה להכרה במוסדות ובמסלולי לימוד לרפואה וטרינרית בחו"ל, לדוגמה הצורך שהלימודים יתנהלו במוסד הלימוד ולא בהתכתבות או במסלול של לימודי חוץ. כל אמות המידה בנוהל זה מוזכרות גם בנוהל רישוי רופאים וטרינרים. בוריס יעקובסון, יו"ר הוועדה המייעצת לעניין רישוי רופאים וטרינרים, **קריטריונים להכרה במוסדות ובמסלולי לימוד בחו"ל**, משרד החקלאות ופיתוח הכפר, 28 במרץ 2012, פרסום באתר: 24 בספטמבר 2020.

⁵⁰ מיכאל אטינגר, יו"ר הסתדרות הרופאים הווטרינרים בישראל, מכתב, 26 באוקטובר 2021, ושיחת טלפון, 1 בדצמבר 2021.

⁵¹ מיכאל אטינגר, יו"ר הסתדרות הרופאים הווטרינרים בישראל, מכתב, 26 באוקטובר 2021.

מספר מתמחים	הערות	מוסד
5	חירום וטיפול נמרץ	
1	רדיולוגיה	
1	אופטלמולוגיה	
1	אונקולוגיה	
1	כירורגיית פה ולסת	
2	נירולוגיה	
1	פתולוגיה	
0	חוות דעת – מרכז מומחים פרטי	

בתשובת הרו"י צוין שיש בסך הכול 50-45 רופאים וטרינרים המתמחים כיום ב-14 מסלולים יש כיום 50-45 רופאים וטרינרים בישראל שנמצאים בהתמחות, ובהם 20 המתמחים בתחומים הקשורים לבריאות הציבור, 20 מתמחים בתחומים קליניים, ושמונה רופאים שלגביהם לא קיבלנו מידע מדויק

כמו כן, מהטבלה עולה שיש שלושה סוגים עיקריים של התמחויות ומוסדות התמחות: 20 מתמחים עם דגש בבריאות הציבור בשירותים מדינתיים שונים; 20 מתמחים בתחומים קליניים שמתמחים בבית החולים הווטרינרי של האוניברסיטה העברית, ושמונה לא מוגדרים המתמחים במכון הווטרינרי ע"ש קמרון. אפשר גם לראות שכמחצית מהרופאים שנמצאים כיום בהתמחות קלינית מתמחים בשני תחומים: רפואה פנימית חיות קטנות וחירום וטיפול נמרץ.

משרד החקלאות מסר לנו כי התקנות הקיימות ואופן ההתמחות כיום יוצרים חסמים בהכשרת מומחים, בין השאר עקב דרישה להעסקה במשרה מלאה במסגרת ההתמחות, וכן כי תוכנית ההתמחות היא "ארכאית" ומחייבת את המתמחה לעבוד במעבדות שונות אף שחובה זו אינה הכרחית בתחומי התמחות שאינם מעבדתיים. כמו כן, מהמשרד נמסר כי הוא נמצא בימים אלו בתהליך של עדכון תקנות ההתמחות והתאמתן למציאות הנוכחית.⁵²

5. וטרינרים מועסקים

לא כל בעלי הרישיון לעסוק ברפואה וטרינרית בישראל אכן עוסקים בתחום זה בפועל. נציין כי משרד החקלאות, וכן ארגון הרופאים הווטרינרים לחיות הבית וארגון הרופאים הווטרינרים

⁵² בטבלה מנויים בין 43 ל-48 מתמחים, אך בתשובת הרו"י נכתב כי יש 50-45 מתמחים. שאלנו את הרו"י מדוע הנתונים נמסרו כאומדן ולא כמספרים מדויקים, ונמסר לנו כי ההסתדרות נמצאת כיום בתהליך של התחדשות הכולל עיבוד ושיפור הנתונים הקיימים בידה. מיכאל אטינגר, יו"ר הסתדרות הרופאים הווטרינרים בישראל, שיחה, 1 בדצמבר 2021.

⁵³ מיכאל אטינגר, יו"ר הסתדרות הרופאים הווטרינרים בישראל, מסרון, 16 בדצמבר 2021.

⁵⁴ מיכאל אטינגר, יו"ר הסתדרות הרופאים הווטרינרים בישראל, שיחה, 1 בדצמבר 2021.

⁵⁵ נדב דוידוביץ, רופא וטרינר לפיקוח על מחלות דגים ונציג מנהל השירותים הווטרינריים לחוק הרופאים הווטרינרים, השירותים הווטרינריים, משרד החקלאות ופיתוח הכפר, מכתב, 17 בנובמבר 2021.

רק חלק מבעלי הרישיון
עוסקים ברפואה
וטרינרית בפועל. אין
בידינו נתון או הערכה
מוסכמת על מספר
הרופאים הווטרינרים
הפעילים

רופאים וטרינרים
פורשים מהתחום
מסיבות שונות, כגון
שכר נמוך ושעות
עבודה ארוכות ולא
שגרתיות

כ- 850 וטרינרים
מועסקים במגזר הפרטי

126 רופאים וטרינרים
מועסקים בשירותי
המדינה, אם כי לא ידוע
לנו באיזה היקף משרה

כ-300 רופאים
וטרינרים מועסקים
ברשויות המקומיות.
לא ידוע לנו באיזה
היקף משרה ממוצע,
אך מדובר ביותר מ-
190 משרות מלאות

הרשותיים, ציינו כי בשל תנאי העבודה הקשים, ובייחוד שעות העבודה, רופאים וטרינרים, לרבות בוגרים חדשים רבים, פורשים מהתחום בתוך שנים מעטות.⁵⁶

אין נתון רשמי מוסכם על מספר הרופאים הווטרינרים העוסקים בתחום זה בפועל. כאמור, מהרו"י נמסר לנו כי מתחילת הנפקת הרישיונות לעסוק ברפואה וטרינרית בישראל הונפקו כ- 3,700 רישיונות, ולהערכתה כ-65% מהם מועסקים כיום בפועל ברפואה וטרינרית.⁵⁷ לא ידוע לנו על מה מבוססת הערכה זו, אך לפי חישובנו משמעותה היא שנכון לשנת 2021 פעלו בישראל כ- 2,400 רופאים וטרינרים. ממשד החקלאות, לעומת זאת, נמסר לנו כי אין בידינו נתון או אומדן לגבי מספר הרופאים הווטרינרים הפעילים.⁵⁸

עולה השאלה: **היכן מועסקים רופאים וטרינרים?** מהתשובות שקיבלנו אפשר להשיב בצורה חלקית על שאלה זו:

1. מגזר פרטי: באתר הרו"י נכתב כי כ-850 וטרינרים מועסקים במגזר הפרטי – נתון העולה בקנה אחד עם המידע שהתקבל מד"ר חיליק מרום, ראש ארגון הרופאים הווטרינרים לחיות הבית, שמסר לנו כי בארגון חברים כ-850 רופאים ורופאות.⁵⁹

2. מגזר ציבורי: לפי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ב-31 בדצמבר 2020 היו 126 רופאים וטרינרים שהועסקו בשירות המדינה,⁶⁰ אם כי לא ידוע לנו באיזה היקף משרה.

3. רשויות מקומיות: מארגון הרופאים הווטרינרים ברשויות המקומיות נמסר לנו כי חברים בו 282 רופאים וטרינרים המועסקים ברשויות המקומיות וכי, לפי הערכתו, יש עוד 12-13 רופאים וטרינרים רשותיים שאינם חברים בארגון (החברות בארגון היא וולונטרית).⁶¹ כלומר, מכאן עולה שיש כמעט 300 רופאים וטרינרים המועסקים ברשויות המקומיות. לדברי הארגון, כיום יש כ-150 רופאים וטרינרים רשותיים שהוסמכו לעסוק בתחום צער בעלי חיים ולפחות 190 רופאים רשותיים מוסמכים מטעם חוק הגנה על בריאות (מזון), התשנ"ו-2015, העוסקים בפיקוח על מזון מהחי.⁶²

שאלנו את ארגון הרופאים הווטרינרים ברשויות המקומיות באילו היקפי משרה מועסקים הרופאים הרשותיים. יו"ר ארגון הרופאים הווטרינרים ברשויות המקומיות בדק, לבקשתנו,

⁵⁶ שם; חיליק מרום, יו"ר ארגון הרופאים הווטרינרים לחיות הבית, שיחה, 2 בנובמבר 2021; אבי צרפתי, יו"ר ארגון הרופאים הווטרינרים ברשויות המקומיות, שיחות, 31 באוקטובר 2021 ו-10 בנובמבר 2021.

⁵⁷ מיכאל אטינגר, יו"ר הסתדרות הרופאים הווטרינרים בישראל, מכתב, 26 באוקטובר 2021.

⁵⁸ נדב דוידוביץ, רופא וטרינר לפיקוח על מחלות דגים ונציג מנהל השירותים הווטרינריים לחוק הרופאים הווטרינרים, השירותים הווטרינריים, משרד החקלאות ופיתוח הכפר.

⁵⁹ חיליק מרום, יו"ר ארגון הרופאים הווטרינרים לחיות הבית, שיחה, 2 בנובמבר 2021; הסתדרות הרופאים הווטרינרים בישראל, אודותינו, כניסה: 12 בדצמבר 2021.

⁶⁰ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, לוח 9.46: עובדי מדינה, לפי דירוג מקצועי ודירוג מנהלי ולפי מין, 5 בספטמבר 2021.

⁶¹ אבי צרפתי, יו"ר ארגון הרופאים הווטרינרים ברשויות המקומיות, שיחות, 31 באוקטובר 2021 ו-10 ביוני 2021.

⁶² שם.

את היקף המשרות שבהן מועסקים 282 הרופאים הווטרינרים הרשותיים החברים בארגון, על סמך תלושי השכר. עד סיום המסמך טרם הושלמה הבדיקה בכל הרשויות, אך מהנתונים החלקיים שהתקבלו אפשר ללמוד כי רופאים אלו מועסקים ב-190 משרות מלאות לכל הפחות. יו"ר הארגון הוסיף כי להערכתו מספר המשרות המלאות גבוה יותר.⁶³

212 רופאים וטרינרים מועסקים בתאגיד לפיקוח וטרינרי, ומהם 85% מועסקים במשרה מלאה

4. **התאגיד לפיקוח וטרינרי:** לפי נתוני התאגיד, עד נובמבר 2021, הוא העסיק 353 עובדי פיקוח, 212 מהם רופאים וטרינרים. מתוך 212 הרופאים הווטרינרים, 179 (85%) הועסקו במשרה מלאה, 25 הועסקו בהיקף של בין 50%-ל-99% משרה, שניים הועסקו בפחות מחצי משרה ועוד שישה הועסקו על בסיס שעתי. כל 141 העובדים שהוגדרו כפקחים שאינם וטרינרים הועסקו במשרה מלאה.⁶⁴

רשימת הגורמים המעסיקים שנמנו אינה ממצה

לא ידוע לנו אם ייתכנו מצבים שבהם רופאים וטרינרים עובדים במקביל במגזר הציבורי ובמגזר הפרטי

בטבלה 5 ריכזנו את הנתונים וההערכות שבידינו על המקומות שבהם מועסקים רופאים וטרינרים, ונדגיש כי לא מדובר ברשימה ממצה. נציין כי לפי [חוק הרופאים הווטרינרים, תשנ"א-1991](#), אחד מהמצבים שבהם השר יכול לבטל את רשיונו של רופא וטרינר הוא מצב שבו הרופא הווטרינר "בהיותו עובד של רשות מקומית או של התאגיד לפיקוח וטרינרי, עסק בעבודת חוץ כרופא וטרינר פרטי, בניגוד להוראות כל דין ותוך קיום ניגוד עניינים בין שני העיסוקים".⁶⁵ עם זאת, לא ידוע לנו כיצד מוגדר ניגוד עניינים לצורך חקיקה זו ואם יש מקרים שבהם רופאים וטרינרים עובדים במקביל במגזר הציבורי ובמגזר הפרטי.

טבלה 5: רופאים וטרינרים מועסקים, לפי גורם מעסיק⁶⁶

גורם מעסיק	וטרינרים	היקף משרה
מגזר פרטי	לפחות 850	לא ידוע
רשויות מקומיות	כ-300	לא ידוע
התאגיד לפיקוח וטרינרי	212	179 (85%) במשרה מלאה
שירות המדינה	126	לא ידוע

מטבלה 5 עולה שאפשר לקבל תמונה על הגורמים המעסיקים כ-1,500 רופאים וטרינרים, אם כי ברוב המקרים לא ידוע לנו באיזה היקף משרה מדובר. כאמור, לא מדובר ברשימה ממצה, וייתכן שיש מקרים שבהם אדם מועסק במקביל במגזר הציבורי ובמגזר הפרטי, אם כי לא ידוע לנו אם מקרים כאלו קיימים בפועל. נזכיר כי ייתכן שיש רופאים וטרינרים במגזר הפרטי שאינם חברים בארגון הרופאים הווטרינרים של חיות הבית, וכי רופאים וטרינרים מועסקים גם על ידי חברות תרופות ובמחקר בתחומים שונים.⁶⁷

⁶³ אבי צרפתי, יו"ר ארגון הרופאים הווטרינרים ברשויות המקומיות, דוא"ל, 7 בדצמבר 2021.

⁶⁴ תניב רופא, מנהלת כללית, התאגיד לפיקוח וטרינרי, מכתב, 10 בנובמבר 2021.

⁶⁵ סעיף 19(א)(6) לחוק הרופאים הווטרינרים, תשנ"א-1991.

⁶⁶ חיליק מרום, יו"ר ארגון הרופאים הווטרינרים לחיות הבית, שיחה, 2 בנובמבר 2021; תניב רופא, מנהלת כללית, התאגיד לפיקוח וטרינרי, מכתב, 10 בנובמבר 2021; למ"ס, [לוח 9.46: עובדי מדינה, לפי דירוג מקצועי ודירוג מנהלי ולפי מין](#), 5 בספטמבר 2021; אבי צרפתי, יו"ר ארגון הרופאים הווטרינרים ברשויות המקומיות, שיחות, 31 באוקטובר 2021 ו-10 ביולי 2021.

⁶⁷ מיכאל אטינגר, יו"ר הסתדרות הרופאים הווטרינרים בישראל, מכתב, 26 באוקטובר 2021; חיליק מרום, יו"ר ארגון הרופאים הווטרינרים לחיות הבית, שיחה, 2 בנובמבר 2021.

6. האם קיים מחסור ברופאים וטרינרים בישראל?

במסגרת כתיבת מסמך זה שאלנו גורמים שונים: **האם יש כיום מחסור ברופאים וטרינרים, ואם כן – באיזה ענף או תחום?** כאמור, אין בידינו תשובה חד-משמעית על שאלה זו, התלויה בעמדת הגורם המשיב, וכן בהנחות יסוד שונות כגון שיעור הרופאים הווטרינרים המומחים הרצוי. ארגון הרופאים הווטרינרים ברשויות המקומיות מסר לנו כי יש מחסור משמעותי ברופאים וטרינרים רשותיים וכי יש מרכזים שאליהם לא ניגשים מועמדים מתאימים או שנערכים כמה מרכזים עד למציאת מועמד מתאים.⁶⁸ עם זאת, מרכז השלטון המקומי מסר לנו כי אינו מכיר טענות על קשיים בהעסקת רופאים וטרינרים ברשויות המקומיות, לרבות קשיים בגיוס באמצעות מרכזים לתפקיד רופא רשותי,⁶⁹ ומרכז השלטון האזורי מסר לנו שלפי בדיקתו, בשום מועצה לא הצביעו על קושי בגיוס וטרינרים.⁷⁰

ארגון הרופאים הווטרינרים ברשויות המקומיות והמרכז לשלטון אזורי ציינו בפנינו כי לעיתים **היקף ההעסקה של רופאים וטרינרים רשותיים אינו מספק ואינו מאפשר להם למלא את המוטל עליהם.**⁷¹ ממרכז השלטון האזורי נמסר כי היקפי המשרה שבהם מועסקים וטרינרים במועצות אזוריות משתנים בין המועצות – בין 10% ל-100%. עם זאת, לפי מרכז השלטון האזורי, קשה לאפיין את אחוזי המשרה, מכיוון שהשירותים שמעניקים וטרינרים רשותיים ניתנים בצורות שונות, לרבות שיתופי פעולה בין כמה רשויות או יצירת איגוד ערים וטרינרי.⁷² נציין כי משרד הפנים הנחה ב-21 בינואר 2019 את המנכ"לים של הרשויות המקומיות להעסיק רופאים וטרינרים ברשויות המקומיות בהיקף של לכל הפחות שליש משרה,⁷³ אך לא ידוע לנו אם הנחיה זו נאכפת בפועל. כמו כן, מנהל השירותים הווטרינרים במשרד החקלאות ציין במכתב ליו"ר ארגון הרופאים הווטרינרים הרשותיים מ-31 בינואר 2019 כי לעמדתו היחס הרצוי בין מספר תושבים ברשות המקומית למשרות רופאי וטרינר עירוני הוא משרה מלאה לכל כ-45,000 תושבים.⁷⁴ כלומר, לפי מפתח זה, יש צורך בכ-210 משרות מלאות של וטרינרים רשותיים כדי לשרת את כל אזרחי ישראל.⁷⁵ נדגיש כי בחישוב זה לא מובאים בחשבון היבטים כגון פיזור גיאוגרפי או הבדלים בעומס המטלות הנגזרים מהבדלים באופיין של רשויות שונות.

ארגון הרופאים הווטרינרים ברשויות המקומיות מסר לנו כי יש מחסור ברופאים וטרינרים, והדבר ניכר בקושי בגיוס כוח אדם. לעומת זאת, מרכז השלטון המקומי ומרכז השלטון האזורי מסרו לנו כי אינם יודעים על קשיים בגיוס כוח אדם במרכזים אלו

ארגון הרופאים הווטרינרים ברשויות המקומיות ומרכז השלטון האזורי ציינו כי לעיתים היקף ההעסקה של רופאים וטרינרים רשותיים אינו מספק

משרד הפנים הנחה את הרשויות להעסיק רופאים וטרינרים רשותיים בהיקף של לכל הפחות שליש משרה, אך לא ידוע לנו אם הנחיה זו נאכפת

לפי מנהל השירותים הווטרינריים במשרד החקלאות, המפתח הרצוי להעסקת רופאים רשותיים הוא משרה מלאה לכ-45,000 תושבים. כלומר, לפי מפתח זה יש צורך בכ-210 משרות מלאות בישראל

⁶⁸ אבי צרפתי, יו"ר ארגון הרופאים הווטרינרים ברשויות המקומיות, שיחות, 31 באוקטובר 2021 וה-10 ביוני 2021.

⁶⁹ עינת פלינט, מנהלת פרויקטים אסטרטגיים, מרכז השלטון המקומי, שיחה, 7 בנובמבר 2021.

⁷⁰ מהמרכז לשלטון אזורי נמסר כי להבנתו יש רשויות שערכו כמה מרכזים לווטרינר רשותי, אך לא הצליחו לאייש את המשרה בגלל מחסור בפונים. הילה אקרמן, ראש תחום חקלאות, איכות סביבה וקיימות, מרכז השלטון האזורי, דוא"ל, 8 בנובמבר 2021.

⁷¹ אבי צרפתי, יו"ר ארגון הרופאים הווטרינרים ברשויות המקומיות, שיחות, 31 באוקטובר 2021 וה-10 ביוני 2021; הילה אקרמן, ראש תחום חקלאות, איכות סביבה וקיימות, מרכז השלטון האזורי, דוא"ל, 8 בנובמבר 2021.

⁷² הילה אקרמן, ראש תחום חקלאות, איכות הסביבה וקיימות, מרכז השלטון האזורי, דוא"ל, 8 בנובמבר 2021.

⁷³ גלית וידרמן, מנהלת אגף בכיר בקרת הן אנושי ברשויות המקומיות, משרד הפנים, מכתב למנכ"ל רשויות מקומיות, 21 בינואר 2019.

⁷⁴ תמיר גשן, מנהל (בפועל) השירותים הווטרינריים (בפועל), מכתב ליו"ר ארגון הרופאים הווטרינרים הרשותיים, 31 בינואר 2019.

⁷⁵ לפי למ"ס, נכון לספטמבר 2021 היו בישראל כ-9.407 מיליון נפש. למ"ס, [אנכלוסייה](#), 13 באוקטובר 2021.

לפי ארגון הרופאים הווטרינרים ברשויות המקומיות, אחת הסיבות למחסור ברופאים וטרינרים רשתיים היא הירידה בכושר ההשתכרות של רופאים חדשים, שהסכמי שכר שחלים על הרופאים הוותיקים לא חלים עליהם.⁷⁶

מהתאגיד לפיקוח וטרינרי נמסר לנו כי בשלב זה מספר הרופאים הווטרינרים בתאגיד מספק, כאמור, התאגיד מפקח על מזון מן החי במפעלים ואמור להיות מסוגל לפקח על הפעילות בשווקים החל ממרץ 2022. לפי [נוהל של משרד החקלאות](#), שפורסם ב-27 בדצמבר 2020, [בחוק הגנה על בריאות הציבור \(מזון\)](#), [תשע"ו-2015](#), נקבעה חלוקת סמכויות בין משרד החקלאות למשרד הבריאות בפיקוח על מפעלים. בהמשך לכך, באתר התאגיד מפורסמים נהלים של משרד החקלאות ושל משרד הבריאות העוסקים בקביעת היקף הפיקוח הווטרינרי במפעלים שתחת סמכותם.⁷⁷

לפי אתר התאגיד, **משרד הבריאות הוא האחראי הבלעדי לקביעת היקף הפיקוח בשווקים**,⁷⁸ אך לא מצאנו באתר זה או באתר משרד הבריאות מודל של משרד הבריאות העוסק בנושא זה. נציין כי לפי אתר התאגיד, כל רשות מקומית תוכל לבחור לבצע פיקוח בשווקים באמצעות התאגיד, או לחלופין לבצע את הפיקוח בעצמה. במקרה זה על התאגיד להעביר לרשות תקציב לצורך מימון היקף מסוים של משרות וטרינרים שיבצעו את הפיקוח.

נוסף על כך, לא ידוע לתאגיד כמה רשויות יבקשו להעביר את האחריות לפיקוח בשווקים לתאגיד. ממרכז השלטון המקומי נמסר לנו ב-7 בנובמבר 2021 כי עד לתאריך זה לא ידוע לו על עבודה של משרד הבריאות לקביעת היקף התקינה לפיקוח בשווקים.⁷⁹ גם מהתאגיד נמסר לנו בהקשר זה כי טרם התקבלו נתונים בנושא זה ממשרד הבריאות, שהוא הרגולטור שאמור לתת אישור פרטני לכל רשות שתבקש להעביר אחריות זו לתאגיד.⁸⁰ שאלנו את משרד הבריאות אם יש בידינו נוסחה להיקף התקינה לפיקוח בשווקים, אך למרות פניות חוזרות ונשנות עד לסיום המסמך לא קיבלנו תשובה.

בתשובת **הסתדרות הרופאים הווטרינרים בישראל** צוין המחסור בתחומים מסוימים. לדברי ההסתדרות, מורגש מחסור ברופאים וטרינרים, הנובע בעיקר מחוסר תיאום וניהול מערכת בוויסות של הרופאים לתחומים הנדרשים, וצוינו כמה תחומי מומחיות שבהם מורגש המחסור האמור: "עופות, מעבדה, חזירים, היגינה של מזון, בטיחות המזון, קרדילוגיה ועוד".⁸¹ הרו"י

⁷⁶ אבי צרפתי, יו"ר ארגון הרופאים הווטרינרים ברשויות המקומיות, שיחות, 31 באוקטובר 2021 ו-10 ביוני 2021.

⁷⁷ השירותים הווטרינרים ובריאות המקנה במשרד החקלאות ופיתוח הכפר, [נוהל 0.1.6. קביעת אחוזי המשרה של גורמי הפיקוח במתקנים לטיפול בבשר גולמי](#), עדכון: 27 בדצמבר 2020; משרד הבריאות, [מודל הפיקוח הווטרינרי על מפעלים שתחת אחריות משרד הבריאות](#), 17 בפברואר 2020.

⁷⁸ התאגיד לפיקוח וטרינרי, [שאלות ותשובות](#), כניסה: 6 בדצמבר 2021.

⁷⁹ עינת פלינט, מנהלת פרויקטים אסטרטגיים, מרכז השלטון המקומי, שיחה, 7 בנובמבר 2021.

⁸⁰ תניב רופא, מנהלת כללית, התאגיד לפיקוח וטרינרי, מכתב, 10 בנובמבר 2021.

⁸¹ מיכאל אטינגר, יו"ר הסתדרות הרופאים הווטרינרים בישראל, מכתב, 26 באוקטובר 2021.

ההסתדרות ציינה כי המחסור ברופאים מומחים צפוי להחמיר עקב אי-פיתוח של דור המשך. בין השאר, חלק מהמומחים מסרבים להדריך מתמחים, ולא לכל סוגי ההתמחויות יש ביקוש

כ-12% מהרופאים הווטרינרים בישראל הם מומחים. לפי ההסתדרות, כל הרופאים צריכים להחזיק בתואר מומחה, וזאת במסגרת התפתחותם המקצועית. לעומת זאת, ראש ביה"ס ע"ש קורט מסר לנו כי באופן כללי בעולם רק חלק קטן מהרופאים הווטרינרים הם מתמחים.

אפשר לשאול מהו שיעור הווטרינרים המומחים הרצוי, באילו תחומי מומחיות, וכן מהו המעריך הנדרש לשם השגת שיעור זה

האם וכיצד אפשר להרחיב את מסגרות ההתמחות? מה יהיה מקומן של המסגרות הפרטיות בתהליך זה? וכיצד יתבצע הפיקוח על תהליך ההתמחות במסגרות אלו?

הוסיפה כי המחסור ברופאים וטרינרים מומחים צפוי להחמיר עקב קשיים בפיתוח דור המשך למומחים הפועלים כיום. בין השאר ציינה הרו"י כי יש תחומים שבהם יש מעט מומחים או רק מומחה אחד, ואם אלו מסרבים להדריך מתמחים, אין אפשרות לפתח דור המשך. כמו כן, לא תמיד יש ביקוש לכל סוגי ההתמחויות.⁸²

נזכיר שכיום רק כ-12% מהרופאים הווטרינרים בישראל הם מומחים, אך לדברי ההסתדרות, "ההתמחות אינה פריבלגיה". כלומר, כל הרופאים הווטרינרים צריכים להחזיק בתואר מומחה במסגרת ההתפתחות המקצועית שלהם, שבה נכללים לא רק מומחיות אלא גם לימודי המשך בתחומים נוספים.⁸³ לעומת זאת, ראש בית הספר ע"ש קורט מסר לנו כי ברפואה וטרינרית בעולם, רק חלק קטן מהבוגרים ממשיכים להתמחות, ורובם מתחילים לעסוק במקצוע עם סיום הלימודים. כמו כן, לדבריו, אין מניעה חוקית שבעלי תואר דוקטור ברפואה וטרינרית יעסקו בכלל הפעילויות בתחום הרפואה הווטרינרית גם ללא התמחות נוספת. אפשר לשאול מהו שיעור הווטרינרים המומחים הרצוי באופן כללי, או בתחומי מומחיות מסוימים, וכן מהו מעריך ההתמחויות הדרוש לשם השגת יעד זה.

שאלה נוספת היא: האם יש צורך בהרחבת מסגרות ההתמחות וכיצד אפשר לפקח עליהן? כאמור, מהסתדרות הרופאים הווטרינרים נמסר לנו כי בימים אלו נבחנת האפשרות להכיר במוסדות חדשים לצורך התמחות. כיום, רוב מוסדות ההתמחות – וכל המוסדות שבהם יש כיום מתמחים בפועל – שייכים למגזר הציבורי. עולה השאלה אם יש להרחיב את היקף ההתמחות במגזר הפרטי, ואם כן – כיצד יש לבצע זאת. בהקשר זה נציין כי ד"ר חיליק מרום, יו"ר ארגון הרופאים הווטרינרים לחיות הבית, מסר לנו כי יש התמחויות מסוימות שלהן יש ביקוש רב, כגון התמחות בתחום החיות הקטנות, וציין כי אם יאפשרו לרופאים להתמחות בתחום החיות הקטנות, אפשר לצפות שיותר מ-100 מחברי ארגון הרופאים הווטרינרים לחיות הבית יהיו מעוניינים בהתמחות.⁸⁴ נציין כי כיום יש שני מומחים להתנהגות חיות בית קטנות⁸⁵ וחמישה מתמחים ברפואה פנימית של חיות קטנות.⁸⁶ לא ידוע לנו מהו היקף החפיפה בין תחומים אלו; כאמור, תחומי המומחיות נמצאים כיום בתהליך של ארגון מחדש.

עם זאת, ראש בית הספר ע"ש קורט העלה בפנינו את החשש כי יהיה קושי לעקוב אחר התוכן של תוכניות ההתמחות והיקף ההנחיה במרפאות פרטיות.⁸⁷ עולות השאלות: האם יש צורך לייצר מסלול להתמחות במרפאות פרטיות – ואם כן, מדוע? באילו תחומי התמחות? כיצד יתבצע הפיקוח על איכות ההכשרה, ומי יבצע פיקוח זה?

⁸² מיכאל אטינגר, יו"ר הסתדרות הרופאים הווטרינרים בישראל, שיחה, 1 בדצמבר 2021.

⁸³ שם.

⁸⁴ חיליק מרום, יו"ר ארגון הרופאים הווטרינרים לחיות הבית, שיחה, 2 בנובמבר 2021.

⁸⁵ משרד החקלאות, מאגר רופאים וטרינרים לפי מומחיות, עדכון: 12 בספטמבר 2021, כניסה: 12 בדצמבר 2021.

⁸⁶ מיכאל אטינגר, יו"ר הסתדרות הרופאים הווטרינרים בישראל, מכתב, 26 באוקטובר 2021.

⁸⁷ גד בנעט, ראש בית הספר לרפואה וטרינרית ע"ש קורט, האוניברסיטה העברית בירושלים, דוא"ל, 30 בנובמבר 2021.